

การพัฒนาการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
Development of Participation in Democracy of Cho Hae Sub-District
Administrative Organization Mueang Phrae District, Phrae Province

ธนันท์ คุ่มถิ่นแก้ว¹, สมจิตร ขอนวงศ์², วันดี ชันแก้ว³

Thananan Kumthinkaew¹, Somchit Khonwong², Wandee Khankaew³

วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹,

วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย²,

วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย³

Phrae Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹,

Phrae Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University²,

Phrae Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University³

Corresponding Author Email: pejum16@gmail.com

(Received: Feb 14, 2025; Revised: Mar 20, 2025; Accepted: Mar 24, 2025)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย 2) พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย และ (3) เสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย: การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง: ประชาชนจำนวน 383 คน เครื่องมือ: แบบสอบถาม การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 20 คน การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 5 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย ผลการวิเคราะห์พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อบังคับ และระเบียบต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย ผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 4 ด้าน
 - 1) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุม อบรม เสนอแนะ มีโอกาสแสดงทัศนะ ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ
 - 2) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอ้อมประชาชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สามารถติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้น
 - 3) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีโอกาสทำงาน

ร่วมกันส่งเสริมการระดมความคิดและระดมสมองในการพัฒนาท้องถิ่น 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

3. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย ผลการวิเคราะห์พบแนวทางการพัฒนา 4 รูปแบบ: 1) รูปแบบการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ด้านการมีส่วนร่วมทุกระดับ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ 2) รูปแบบการแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและนโยบาย ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กับนักการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ 3) รูปแบบการรณรงค์ส่งเสริมความรู้ เพิ่มความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย พัฒนาองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง 4) รูปแบบการให้ความรู้ด้านสิทธิ ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สิทธิและการเสียสิทธิ ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิการเลือกตั้ง

คำสำคัญ : การพัฒนา, การมีส่วนร่วม, ระบอบประชาธิปไตย

Abstract

This research aims to (1) To study the level of democratic participation development, (2) To develop models for democratic participation, and (3) To propose guidelines for developing democratic participation in the Cho Hae Subdistrict Local Administrative Organization, Mueang Phrae District, Phrae Province. This research employed a mixed methodology comprising: Quantitative research with a sample of 383 people using questionnaires, and Qualitative research through in-depth interviews with 20 people and focus group discussions with 5 people.

Research findings:

1. Level of Democratic Participation Development: Overall analysis showed a high level, particularly in training and developing local administrative organization personnel to understand laws, regulations, and rules that affect citizens and public participation.

2. Development of Democratic Participation Models: The analysis identified 4 aspects: 1) Direct political participation: Citizens can participate in meetings, training, discussions, express views, think, act, and solve problems together 2) Indirect political participation: Citizens understand political changes and can follow political movements 3) Participatory political engagement: Provides opportunities for citizens to work together and encourages brainstorming for local development 4) Participation in local administrative operations: Allows citizens to express opinions and participate in monitoring state power

3. Guidelines for Developing Democratic Participation: Analysis revealed 4 development approaches: 1) Campaign and public relations model: Disseminate knowledge about participation at all levels, implemented continuously both locally and nationally 2) Opinion expression model: Allow citizens to participate in planning and policy-making, promote interaction with politicians at both local and national levels 3) Knowledge promotion campaign model: Enhance understanding of democratic governance, continuously develop public knowledge 4) Rights education model: Provide education about exercising and losing rights, promote understanding of voting rights

Keywords: Development, Participation, Democracy

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“ประวัติความเป็นมาของการมีส่วนร่วม” การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการแผ่นดิน อาจกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นมายาวนาน ตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ทรงปฏิรูปการปกครองให้มีกำนัน มีเขตสุขาภิบาล ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จนถึงยุคการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 จากการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ภายใต้การปกครองในระบบประชาธิปไตยนี้ ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารราชการแผ่นดินมากขึ้น จนถึงช่วงประชาธิปไตยแบ่งบานเกิดกระบวนการประชาธิปไตยใน พ.ศ. 2523 และมีจุดเปลี่ยนที่สำคัญ เมื่อกระแสโลกาภิวัตน์ในเรื่องธรรมาภิบาล หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเข้ามามีอิทธิพลในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 มีการขยายแนวความคิดเรื่อง ธรรมาภิบาล โดยได้มีการกำหนดเป็นพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทยฉบับที่ 1 และแนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ได้เข้ามามีความสำคัญในการบริหารการปกครองของไทย โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ได้กำหนดหลักสำคัญเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันให้เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ปรับรูปแบบการทำงานให้มีลักษณะเชิงบูรณาการ เกิดการแสวงหาความร่วมมือและสร้างเครือข่ายกับฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ไว้ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งทำให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย มีส่วนร่วมของประชาชนต่อการเลือกตั้งจึงเป็นส่วนสำคัญในการที่ส่งเสริมระบบการเมืองให้มีความเป็นประชาธิปไตยและก่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการเลือกตั้ง ในระดับท้องถิ่นนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการที่จะทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ทางการเมืองโดยการมีส่วนร่วมการเลือกตั้ง

สมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นการเมืองที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด ในอดีตที่ผ่านมา ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเองน้อยมากการมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น แต่เมื่อ เลือกลงเลือกตั้งแล้ว มีสมาชิกสภาท้องถิ่น มีคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว ประชาชนจะไม่มีส่วน ร่วมอย่างอื่นเลย ในกรณีที่ประชาชนสนใจจะมี ส่วนร่วมในการปฏิบัติก็พบว่า ไม่มีช่องทางที่เปิดให้ ประชาชนทำอะไรได้มากนัก ซึ่งทำให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นขาดพลัง ขาดความร่วมมือและขาด ความสนใจจากประชาชนส่งผลให้การปกครองส่วนท้องถิ่น (ข้อมูลสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล, 2550: 16)

ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในพัฒนาประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน และส่งเสริม ธรรมชาติของ การปกครองส่วนท้องถิ่น หากการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะช่วยให้มี การตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้นอีกทั้งยังเป็น การ ป้องกันนักการเมือง จากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้นๆ นอกจากนี้ การ มีส่วนร่วมของ ประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟังอีกทั้งความต้องการหรือ ความปรารถนาของประชาชนก็จะได้รับการตอบสนอง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนมี ความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา ทั้งในระดับองค์กร ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ โดยเฉพาะองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์กรปกครองที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้มากที่สุด เนื่องจาก เป็นองค์กรปกครองที่ได้รับการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลางให้ประชาชนมีอำนาจในการปกครองตนเองทำ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปรียบเสมือนรัฐบาลของ ท้องถิ่น มีอำนาจในการบริหารพัฒนาท้องถิ่นที่มี ความเป็นอิสระ และสามารถตอบสนองต่อ ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้มากที่สุด ดังนั้นองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบประชาธิปไตย และมีสิทธิแสดง ความเห็นของตน ในเรื่องดังกล่าวทั้งนี้ตามกระบวนการรับฟัง ความคิดเห็นที่แสดงถึงความเข้มแข็งของชุมชนที่ ต้องการและรับรู้ได้นั้นควรเป็นอย่างไรและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีกระบวนการ สร้างความเข้มแข็ง ให้กับชุมชนอย่างไรจึงจำเป็นต้องค้นหาคำตอบต่อไปเช่นกัน

ดังนั้นจากที่ผู้วิจัยได้นำ เอกสารต่าง ๆ และที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมในระบบ ประชาธิปไตยนั้น ได้ทำการทบทวน จึงทำให้มองเห็นภาพของความสัมพันธ์ได้ว่าการพัฒนาประชาธิปไตยนั้น ควรเริ่มต้นจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะการสร้างประชาธิปไตยควรสร้างประชาธิปไตยจากระดับล่าง คือ “ประชาธิปไตยในท้องถิ่น” เพื่อสนับสนุน และส่งเสริมรวมถึงส่งผลให้ ประชาธิปไตยระดับชาติแข็งแรง และมั่นคง โดย ประชาธิปไตยในท้องถิ่นนั้น เกี่ยวข้องและสัมพันธ์ กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเป็น การสร้างการปกครองท้องถิ่นให้เป็นรากฐาน การพัฒนา การมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตย คณะผู้วิจัยจึง เห็นความสำคัญของ การพัฒนาการมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจึงสนใจที่จะศึกษา เรื่องการพัฒนาการมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลห่อแฮ อำเภอเมือง แพร่ จังหวัดแพร่ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นไปตามกระบวนการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยถือเป็นหัวใจสำคัญของการปกครองท้องถิ่น โดยนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายที่สอดคล้องกันว่า การมีส่วนร่วมคือกระบวนการที่ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจ วางแผน ดำเนินการ และติดตามประเมินผลในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง (ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2552; ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2549) นักทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เช่น Carole Pateman (1970) และ Benjamin Barber (1984) เสนอว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเงื่อนไขสำคัญของประชาธิปไตยที่มีความหมายและยั่งยืน โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นซึ่งถือเป็นพื้นที่ที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด

2. ระดับและรูปแบบของการมีส่วนร่วม

Arnstein (1969) ได้เสนอ "บันไดการมีส่วนร่วม" (Ladder of Participation) ที่แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 8 ขั้น จากระดับต่ำสุดคือการจัดฉาก (Manipulation) ไปจนถึงระดับสูงสุดคือการควบคุมโดยประชาชน (Citizen Control) ซึ่งงานวิจัยในประเทศไทยพบว่า การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับกลางค่อนข้างต่ำ (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2555; อรทัย ก๊กผล, 2559) งานวิจัยของวีระศักดิ์ เครือเทพ (2558) ระบุว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยแบ่งได้เป็น 4 ประเภทหลักคือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม

งานวิจัยของ ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม (2553) และ โกวิท พวงงาม (2555) พบปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น ได้แก่:

- 3.1 ปัจจัยด้านโครงสร้างกฎหมายและการกระจายอำนาจ
- 3.2 ปัจจัยด้านทัศนคติของผู้บริหารท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่

3.3 ปัจจัยด้านทรัพยากรและงบประมาณ

3.4 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจของประชาชน

3.5 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทางการเมืองและความเชื่อมั่นในระบบ

4. การพัฒนากลไกและเครื่องมือส่งเสริมการมีส่วนร่วม

งานวิจัยของสถาบันพระปกเกล้า (2560) และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์ (2558) ได้เสนอกลไกและเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ได้แก่:

4.1 ปัจจัยด้านโครงสร้างกฎหมายและการกระจายอำนาจ

4.2 ปัจจัยด้านทัศนคติของผู้บริหารท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่

4.3 ปัจจัยด้านทรัพยากรและงบประมาณ

4.4 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจของประชาชน

4.5 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทางการเมืองและความเชื่อมั่นในระบบ

5. การพัฒนากลไกและเครื่องมือส่งเสริมการมีส่วนร่วม

งานวิจัยของสถาบันพระปกเกล้า (2560) และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์ (2558) ได้เสนอกลไกและเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ได้แก่:

5.1 เวทีประชาคมและการประชุมสาธารณะ

5.2 สภาพลเมืองและสภาองค์กรชุมชน

5.3 การลงประชามติในระดับท้องถิ่น

5.4 ข้อบัญญัติท้องถิ่นที่มาจากการเข้าชื่อเสนอโดยประชาชน

5.5 การตรวจสอบการบริหารงานโดยภาคประชาชน

5.6 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสังคมออนไลน์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ รูปแบบเป็นการวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี พื้นที่วิจัย คือตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่เป็นพื้นที่ที่ต้องการการพัฒนาการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชากรคือประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ที่มีอายุ 18 ขึ้นไป จำนวน 8,718 คน (เทศบาลตำบลช่อแฮ จังหวัดแพร่, 2565: 8) จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อน ที่ 0.05 (วัลลภ สุขสวัสดิ์, 2561: 76) จำนวน 383 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 วิธีได้แก่ 1) แจกแบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 20 คน และ 3) การประชุมสนทนากลุ่ม จำนวน 5 คน นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับงานวิจัยตามลำดับ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่าการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อบังคับ และระเบียบต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุม อบรม เสวนา แสดงทัศนะ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอ้อม ประชาชนความเข้าใจเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้นอย่าง ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีโอกาสทำงาน ร่วมกันในการระดมความคิดระดมสมองช่วยกันคิดและทำ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

3. ผลวิเคราะห์เสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า 1. รูปแบบการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ความรู้ทางด้านการมีส่วนร่วมทุกระดับ ระดับท้องถิ่นและระดับชาติอย่างต่อเนื่อง 2. รูปแบบได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผน นโยบาย ทางการเมืองกับนักการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ 3. รูปแบบของรณรงค์ส่งเสริมด้านความรู้ ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย แก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น 4. รูปแบบการให้ความรู้ของ การใช้สิทธิ, การเสียสิทธิ, การได้สิทธิการเลือกตั้ง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1. พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่าการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อบังคับ และระเบียบต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัย (เลิศชาย หอมหวล และ พิชัยรัฐ หมื่นด้วง, 2564: 220) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาวน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมา ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัย (ธนิศร ยืนยง, 2561: 119) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของประชาชน ในจังหวัดนครนายกอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะประชาชนมีส่วนร่วมออกแรงในการทำกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ที่ภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นได้จัดขึ้นเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุม อบรม เสวนา แสดงทัศนะ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในชุมชนหรือตำบลของตนอาจผ่านทาง

สมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ที่มีอยู่ทุกหมู่บ้าน เพื่อนำ ปัญหาเหล่านั้นมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อประโยชน์ของประชาชนและเกิดการพัฒนาทั้งด้านการปกครองทั้งส่วนท้องถิ่นและประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ (นางสาวจิตนา ฉาใจ, 2566) กล่าวว่า การพัฒนาการปกครองชาวบ้านเนี่ยเรามีการพัฒนาจากที่แบบอดีตนั้นชาวบ้านไม่ค่อยสนใจมากนักแต่ถึงปัจจุบันมันมีการพัฒนาและเข้าไปมีส่วนร่วมขึ้นมาก สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นของ เทศบาลตำบลปรางบุรี อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นของเทศบาลตำบลปรางบุรี อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก (นนทิชา พรายศรี, 2564: 115)

ด้านการมีส่วนร่วมโดยอ้อมมีผลต่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลช่อแฮ ประชาชนความเข้าใจเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ นายสิงค์คำ ใจเที่ยงตรง (2566) เปลี่ยนแปลงการพัฒนาขึ้นมาจากในอดีตมากเช่นการเลือกตั้งตั้งแต่ปี 2562 ขึ้นมามีการพัฒนาขึ้นเยอะคู่ได้จากการเลือกตั้งปี 2566 ชาวบ้านออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งมากกว่าการเลือกตั้งปี 2562 เสียอีก ซึ่งสอดคล้องกับ (บุญทัน ดอกไธสง, 2521: 3) ได้กล่าวไว้ว่า การจะทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจต่อเรื่องประชาธิปไตยอย่างถ่องแท้ คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองให้ดีขึ้น ยิ่งประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้นเท่าใด ยิ่งทำให้ประชาชนมีความรู้และเกิดประสบการณ์ที่เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตยฐานรากมากขึ้นเท่านั้น และให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรม ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อไป

ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีโอกาสทำงาน ร่วมกันในการระดมความคิดระดมสมองช่วยกันคิดและทำ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐย่อมไม่สามารถรู้ทุก ๆ ปัญหาหรือ แก้ไขได้ทุกปัญหาที่ได้จากการประชุมแล้วสรุปเป็นแนวคิด นำมาเป็นนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเพื่อกำหนดนโยบายวางแผนพัฒนาระดับท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในตำบลนาคำไฮและตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า ประชากรในชนบทมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย เนื่องจากคนในชุมชนไม่มีความสนใจ ไม่มีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง ประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงรวมถึงไม่มีความศรัทธาต่อระบบการเมือง การพัฒนาทางการเมืองมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางสังคม และเศรษฐกิจ เป็นอย่างมาก ต่างฝ่ายต่างเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการยากลำบากที่จะบอกว่าอะไรเป็นเงื่อนไขของอะไร การพัฒนาทางการเมืองเป็นเรื่องต้องมาก่อนการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม หรือต้องมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจก่อนจึงจะมีการพัฒนาทางการเมืองแต่ที่เห็นได้ชัดเจนคือ การพัฒนาทางการเมืองและการพัฒนาทางเศรษฐกิจส่งเสริมซึ่งกันและกัน ถ้าระบบการเมืองใดมีความอ่อนแอ ไร้สาระสายไม่มั่นคง การพัฒนาทางเศรษฐกิจก็ทำได้ลำบากขณะเดียวกัน ประเทศที่มีความล้มเหลวทางเศรษฐกิจมักประสบปัญหาทางการเมือง ดังนั้นการพัฒนาทางการเมืองจะมีส่วนช่วยส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ ก็จะช่วยให้ระบบการเมืองพัฒนาได้เร็วขึ้น (กิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์, 2542: 53)

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลช่อแฮ การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจต่อการเมืองการปกครองของประเทศการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยได้อย่างดีการปกครองท้องถิ่นถือว่าเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตยเพราะการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้จำเป็นต้องอาศัยพัฒนาการของการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาในระดับชาติได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวว่าการที่ประชาชนตระหนักในคุณค่าของการเมืองที่มีต่อวิถีชีวิตของประชาชนทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทางการเมืองอย่างซึ่งวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งมีองค์ประกอบของการพัฒนาทางการเมือง ได้แก่ 1) ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง อาทิ ความเสมอภาคในทางการเมือง สิทธิที่จะได้รับบริการจากรัฐบาล 2) ความสามารถของระบบการเมือง อาทิ สนองตอบความต้องการของประชาชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคม ระบบการเมืองจะต้องมีความสัมพันธ์กับความเป็นเหตุเป็นผลในการบริหารและกำหนดนโยบาย 3) การแบ่งโครงสร้างทางการเมืองให้มีความแตกต่างและมีความชำนาญเฉพาะในการปฏิบัติภารกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน 4) การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีเหตุผล อาทิ สังคมที่ประชาชนได้รับการศึกษาและได้ฝึกฝนให้คิดแบบมีเหตุผล สังคมแบบดั้งเดิมที่นิยมมักจะปกครองแบบมีการปลุกฝังให้ประชาชนยึดมั่นในจารีตประเพณีแบบไม่มีเหตุผล เป็นต้น 5) ความเป็นอิสระของระบบย่อย อาทิ การให้อิสระแก่หน่วยการปกครองท้องถิ่น ระบบพรรคการเมือง (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2559: 692)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำมาสู่กระบวนการสนทนากลุ่มเฉพาะ จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อวิเคราะห์หาผลการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 4 ด้าน พบว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ การจัดเวทีโดยใช้กระบวนการกลุ่มสำหรับการศึกษาในครั้งนี้แล้วดำเนินการซึ่งได้ข้อสรุปดังนี้ 1) รูปแบบการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ความรู้ทางด้านการมีส่วนร่วมทุกระดับ ระดับท้องถิ่นและระดับชาติอย่างต่อเนื่อง 2) รูปแบบได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนนโยบายทางการเมืองกับนักการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและ ระดับชาติ 3) รูปแบบของรณรงค์ส่งเสริมด้านความรู้ ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย แก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น 4) รูปแบบการให้ความรู้ของการใช้สิทธิ, การเสียสิทธิ, การได้สิทธิการเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ส่งเสริมพัฒนาศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้ ประชาชนเข้าถึงการรับรู้ข่าวสารของทางราชการอยู่เสมอ

2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ระเบียบ กฎหมาย ที่เกี่ยวกับการพัฒนาเทศบาลและเข้ามามีบทบาทของการ พัฒนาชุมชน

3. สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ ทั้งโครงการที่ชุมชนขอรับการสนับสนุนงบประมาณ

4. จัดกิจกรรมทางด้านการเรียนรู้ทางการเมือง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรจะมีการศึกษาวิจัยในหัวข้อทำนองนี้ในทั้งจังหวัด โดยทำในรูปของการวิจัยเชิงปริมาณผสมผสานการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ควรทำการวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

กองราชการส่วนตำบล. (2550). *ข้อมูลสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ประจำปี 2550*, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

เลิศชาย หอมหวล และ พิชัยรัฐ หมั่นด้วง. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย. *วารสารวิชาการ*. 7 (6) : 220

ธนิศ ยืนยง. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*. 5 (2) : 119.

นันทิชา พรายศรี. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นของเทศบาลตำบลปราณบุรี อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสาร Journal of Modern Learning Development*. 6 (5) 151.

บุญทัน ดอกไธสง. (2552). *ประชาธิปไตยรากหญ้า*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.

กิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์. (2542). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในตำบลนาคำไฮและตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู.” *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2559). *การเมืองการปกครองไทย: ยุคเผด็จการ ยุคปฏิรูป*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม.

วัลลภ สุขสวัสดิ์. (2561). *การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.